

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
végzése**

Az ügy száma: Mfv.II.10.017/2018/6.

A tanács tagjai: . Tálné dr. Molnár Erika a tanács elnöke

. Stark Marianna előadó bíró

. Tanczos Rita bíró

Az I. rendű felperes:

A II. rendű felperes:

A felperések képviselője: Dr. Molnár Péter ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője: Dr. Kövér Péter jogtanácsos

A per tárgya: pótszabadság kiadása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A felülvizgálni kért jogerős határozat:

Pécsi Törvényszék 1.Mf.20.459/2017/5.

Az elsőfokú bíróság határozata:

Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.290/2014/63.

Rendelkező rész

A Kúria a Pécsi Törvényszék 1.Mf.20.459/2017/5. számú ítéletét a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.290/2014/63. számú ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezi és a közigazgatási és munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét egyenként 15.000 (tizenötezer) forintban állapítja meg, míg a felülvizsgálati eljárás illetékét 70.000 (hetvenezer) forintban, melynek viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A tényállás

- [1] A felperések közalkalmazotti jogviszonyban, klinikai főorvos munkakörben végeztek munkát az alperes Aneszteziológiai és Intenzívterápiás Intézetében. Munkavégzésük helye a klinikai központ teljes területe, így többek között az Urológiai Klinika volt, ahol három műtő állt rendelkezésre. Az úgynevezett percutan műtőben C íves sebészeti képerősítő ionizáló sugárzást kibocsátó berendezést használtak, ennek megfelelően a műtő ellenőrzött területnek minősült. Az intézet azt a munkát minősítette „ionizáló sugárzás hatásának kitett munkának”, amit a munkavállaló ellenőrzött területen, működő sugárforrás sugárzási terében végzett. Akik a percutan műtőben röntgenkontroll alatt a beteg környezetében tartózkodtak, azok a röntgenkontroll idejére ki voltak téve az ionizáló sugárzásnak.
- [2] Az alperesi munkáltató 2008. júniusában az Urológiai Klinika három műtőjében (I-II. és az úgynevezett percutan III. műtő) elvégeztette a munkahelyi levegő szennyezettség mérését a vizsgálatra akkreditált laboratóriummal. A vizsgálat a műtétek során felhasznált altatógázok (dinitrogén-oxid, izoflurán és szevoflurán) légtérkoncentrációjának fixpontos és személyi

mintavétellel történő meghatározására irányult. A mérési eredmények alapján a vizsgálatot végző laboratórium a dolgozókat a műtőkben érő vegyi anyag-expozíciót határérték alattinak értékelte. A műtő légtérét elszennyező vegyi anyag koncentrációjának meghatározására irányuló vizsgálatban a fenti három vegyi anyagon kívül egyéb veszélyes vegyi anyagok mérésére nem került sor.

- [3] A munkahelyek kémiai biztonságáról szóló 25/2000.(IX.30.) EüM-SzCsM. együttes rendeletben (a továbbiakban: R.) meghatározottak szerint a laboratórium a veszélyes anyagok anyagindexeiből úgynevezett additív értéket számolt és ezt vetette össze a R.-ben meghatározott határértékkel. Az értékelési eljárás szakmai alapja, hogy a munkahely levegőjében egyidejűleg több, azonos szervkárosító hatású veszélyes vegyi anyag volt azonosítható, melyek hatása összegződik. A három mért vegyi anyag közül az R1.1. számú melléklete határértéket csak a dinitrogén-oxidra állapít meg, emiatt a vizsgáló laboratórium a másik két vegyi anyag estében az anyagindex meghatározása során a szakirodalomban, illetve a biztonsági adatlapon fellelhető határértékekhez viszonyított.
- [4] Felperesek munkaköri feladatainak ellátásához egyéni védőeszközök tartós használata volt szükséges, azok viselése számukra fokozott megterhelést általában nem jelenthet, nagyobb fizikai igénybevételt az ólombetétes védőkötény használata jelentett, a percutan műtételnél a képerősítő berendezés használatának időtartamában.
- [5] Az alperes munkavédelmi kockázat-értékelést készített 2014. márciusában. A ... Klinikai Központ Urológiai Klinika ionizáló sugárzás kockázat-értékelését tartalmazta ezen vizsgálat. A 2014. március 14-én kelt ionizáló sugárzás kockázat-értékeléshez elkészült intézkedési terv azt rögzítette, hogy a percutan munkahelyen mindössze egy darab pajzsmirigy védőeszköz áll rendelkezésére.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

- [6] A felperesek keresetükben 2009. január 1-től 2013. december 31-ig terjedő ötéves időszakra a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 57. § (6) bekezdése alapján évenként 10 munkanap, egyenként mindösszesen 50 munkanap pótszabadság kiadására kérték kötelezni az alperest.
- [7] Hivatkozásuk szerint őket az alperes rendszeresen kettős egészségkárosító kockázatnak kitett munkakörben foglalkoztatta. Az ionizáló sugárzás, mint egészségi kockázat mellett kémiai, valamint biológiai egészségkárosító kockázatnak való kitettségüket jelölték meg.
- [8] Az alperes ellenkérelmében a keresetek elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [9] A Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.290/2014/63. számú ítéletével kötelezte az alperest, hogy tizenöt napon belül adjon ki az I. rendű és a II. rendű felperes részére pótszabadság címén 50-50 „napot”.
- [10] A közigazgatási és munkaügyi bíróság széles körű szakértői bizonyítást folytatott le és az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos „Frederic Joliot-Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet (OSSKI) kiegészített szakvéleményét (14. sorszám) elfogadva megállapította, hogy ionizáló sugárzás szempontjából a felperesek tekintetében fennáll az egészségkárosító kockázat.
- [11] Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatal Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztálya (ÁNTSZ) többször kiegészített szakvéleménye (39. sorszám, 49. sorszám, 51. sorszám, 59. sorszám), valamint ... osztályvezető-főorvos szakértő személyes meghallgatása (58. sorszámú jegyzőkönyv) alapján a közigazgatási és munkaügyi bíróság jogkövetkeztetést vont le arra nézve is, hogy a felperesek tekintetében kémiai egészségkárosító kockázat is fennáll. A közigazgatási és munkaügyi bíróság e körben az alperesnél vizsgálatra akkreditált laboratórium által 2008. júniusban mért eredményeket a fenti szakvélemények szerinti módszert elfogadva felülbírált. Az aggálytalanként elfogadott szakértői vélemény szerint a szevoflurán vegyi anyag esetében az anyagindex számításához viszonyítási

alapként alkalmazott határérték jelentősen magasabb volt, mint néhány európai országban meghatározott határérték, például Lengyelországban. Magasabb határérték alkalmazása indokolatlanul és félrevezetően kedvezőbb additív értéket eredményez. Jelen esetben akár a lengyel, akár a svéd határértékekkel újraszámolva a II. műtőre vonatkozó additív értéket az már meghaladja a R.-ben megállapított határértéket, azaz a II. műtőben a vizsgált vegyi anyag additív hatásaként az egészségkárosító-kockázat már megállapítható.

- [12] Az izoflurán vegyi anyag esetében határérték hiányában az úgynevezett NOAEL (nem észlelhető kedvezőtlen hatás szintje) egyötödét, illetve ennek hiányában a NOEL (nem észlelt hatás szint) egytizedét kell tekinteni. Ennek a laboratórium által alkalmazott határérték megfelel.
- [13] 2008. évben a vizsgálatot végző laboratórium a szevoflurán biztonsági adatlapján vélhetően egyedülként feltüntetett határértéket tekintette értékelése alapjául, egyéb fellelhető határértékek után nem kutatott. A szakma szabályai szerint az egészségkárosító kockázat minimalizálása érdekében a fokozott óvatosság elvének szem előtt tartása mellett, amennyiben az adott anyagra magyar határérték nincs, úgy a fellelhető legalacsonyabb határértéket célszerű figyelembe venni. A szakértői vélemény szerint – a szevoflurán anyagra vonatkozóan – az alperes nem megfelelő határértékből indult ki akkor, amikor ezen anyag vonatkozásában a mérést elvégezte, tehát nem a fellelhető legalacsonyabb határértéket (lengyel, svéd) vette figyelembe, hanem az amerikai határértéket.
- [14] A szakvélemény ugyan kitért arra, miszerint a műtő légtérét elszennyező vegyi anyagok koncentrációjának meghatározására irányuló vizsgálatban a felsorolt három vegyi anyagon (dinitrogén-oxid, izoflurán és szevoflurán) kívül egyéb veszélyes vegyi anyagok mérésére nem került sor. Ugyanakkor ismert, hogy a műtővel egy légtérben lévő műszeráztató-fertőtlenítő munkatérben a műszer áztatására, fertőtlenítésre használt vegyi keverékek veszélyes komponensei szennyezhetik a műtő légtérét.
- [15] A lefolytatott szakértői szemle alapján azonban az került megállapításra, miszerint a felperesek a műtői beavatkozásokat követően a műszerek gyűjtésében, mechanikai tisztításában, fertőtlenítő oldatba való elhelyezésében nem vettek részt, e műveleteket a műtősegédek végezték. A helyszíni szemlén jelenlévők nyilatkozata szerint a vegyi anyagok expozíciójának kitett munkavállalók körében egészséget érintő panaszról, rosszullétről nem számoltak be.
- [16] A biológiai kóroki tényezőket vizsgálva a szakértői vélemény alapján a közigazgatási és munkaügyi bíróság arra a következtetésre jutott, hogy rendszeres egészségkárosító kockázatként nem vehetők számításba, mert a felperesek munkavégzésük során biológiai kóroki tényezők hatásának eseti jelleggel, fertőző forrás jelenlétében voltak kitéve. Expozíciójuk semmiképpen sem volt folyamatos.
- [17] Mindezekre tekintettel a közigazgatási és munkaügyi bíróság a felperesek kettős egészségkárosító kockázatnak kitettségét az ionizáló sugárzás, valamint a kémiai egészségkárosító kockázat (szevoflurán határértéket meghaladó koncentrációja okán) állapította meg és a Kjt. 57. § (6) bekezdése alapján az alperest a felperesek keresete szerint marasztalta.
- [18] Az alperes fellebbezése folytán eljáró Pécsi Törvényszék 1.Mf.20.459/2017/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [19] A törvényszék álláspontja szerint az OSSKI szakvélemény nem ellentmondásos, összhangban van a munkavédelmi szabályokkal és a kialakult bírói gyakorlattal. A Kúria már több eseti ügyben hozott döntésében kimondta, hogy az egészségkárosodás csekélyebb lehetősége nem azonosítható az egészségkárosodás kockázatának kizártságával; a kockázat fennállását nem a károsodás bekövetkezése, illetve az ártalom mértéke oldaláról kell megközelíteni (Mfv.II.10.360/2008.). Nem a felpereseket ért ionizáló sugárzás tényleges mértékének, hanem a munkavégzés tényleges helyének, mint egészségkárosító kockázatnak van jelentősége (Mfv.II.10.749/2010.).
- [20] A kémiai kóroki tényezők tekintetében a másodfokú bíróság kiemelte, miszerint az ÁNTSZ azt állapította meg, hogy a műtő légtérében lévő szennyezőanyag koncentrációja meghaladja a határértéket. Az ÁNTSZ részeként működő akkreditált laboratórium mérési eredménye szerint

ugyan az egyik szennyezőanyag koncentrációja sem haladta meg a határértéket, azonban a szevoflurán esetében helytelen határértéket tekintett irányadónak. Az akkreditált laboratórium a szevofluránnál a biztonsági adatlapon feltüntetett amerikai határértékekkel számolt, míg a szakértői testület szerint az európai (lengyel, svéd, finn stb.) határértéket kellett volna figyelembe venni.

- [21] Nem értett egyet a másodfokú bíróság alperes azon érvelésével, mely szerint a R. 3. § p) pontja értelmében a biztonsági adatlapon feltüntetett határértékekből kellett kiindulni. A R. 3. § p) pontja ugyanis nem azt írja elő, hogy határérték hiányában a biztonsági adatlapon feltüntetett határértéket kell figyelembe venni, hanem azt, határérték hiányában akkor állapítható meg, hogy a szennyezőanyag koncentrációja meghaladja a határértéket, ha a munkáltató a biztonsági adatlapok valamennyi adatának figyelembevételével elvégzi a kockázatbecslést és ez alapján a kockázat mértékét csökkentendőnek ítéli meg. A biztonsági adatlapon feltüntetett határérték tehát csak egy a kockázatbecslés során vizsgálandó adatok közül akkor, ha nincs a szennyezőanyagnak jogszabályban meghatározott határértéke.
- [22] A másodfokú bíróság álláspontja szerint azonban nem annak van döntő jelentősége, hogy az alperes helytállóan, helyes adatok figyelembevételével végezte-e el a kockázatértékelést, hanem annak, hogy a munkahelyi légtérben lévő szennyezőanyag koncentrációja meghaladja-e azt a határértéket, amely még nem veszélyezteti az egészséget nem veszélyeztető biztonságos munkavégzés követelményének teljesülését, márpedig az ÁNTSZ szakvéleménye szerint a szevoflurán tekintetében ez megállapítható, mert az alperes által figyelembe vett határérték meghaladja az egyes európai országokban megengedettet.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

- [23] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a felperesek keresetének elutasítását, valamint az első- és másodfokú eljárás, továbbá a felülvizsgálati eljárás költségeiben való marasztalásukat kérte.
- [24] Az alperes szerint az eljáró bíróságok jogellenesen állapították meg mind az ionizáló sugárzás, mind a kémiai kóroki tényező vonatkozásában az egészségkárosító kockázat fennállását a felperesek tekintetében.
- [25] A perben eljáró bíróságoknak az alperes szerint nem azt kellett vizsgálniuk, hogy a munkahelyen jelen van-e az ionizáló sugárzás, mint kockázat, hanem azt, hogy a jelenlévő kockázat a biztonságos munkavégzéssel együtt járó kockázatokhoz képest jár-e egészségkárosító hatással, mert a Kjt. 57. § (6) bekezdése nem kockázathoz, hanem egészségkárosító kockázathoz köti a pótszabadságra jogosultságot.
- [26] A perben nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy az alperes nem tartja be a sugárvédelmi előírásokat, ellenkezőleg, a felperesek munkavégzési helyéül szolgáló klinika rendelkezik az ionizáló sugárzás alkalmazásával járó tevékenység folytatásához szükséges hatósági engedéllyel, amely ténynek a szakvélemény 26. számú kiegészítése is jelentőséget tulajdonított.
- [27] Az alperes hivatkozása szerint amennyiben a perben eljáró bíróságok a Kúria EBH.2014.M.16. számú elvi határozatának szem előtt tartásával a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatásról szóló 27/1995.(VII.25.) NM rendelet 7. § 4. pontjában meghatározott fogalom szempontjából releváns szakértői megállapításokat vették volna figyelembe, úgy okszerűen az ionizáló sugárzás, mint egészségkárosító kockázat hiányára kellett volna következtetniük, és a felperesek keresetét el kellett volna utasítani. A szakvélemény és kiegészítésének téves és okszerűtlen érvelése folytán alperesi álláspont szerint a sérelmezett ítéletek meghozatalára a Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütközően került sor. Azzal, hogy a jogerős ítélet pusztán az ionizáló sugárzás, mint kockázat jelenlétére alapítottan állapította meg, hogy fennáll az egészségkárosító kockázat, és erre figyelemmel találta alaposnak a felperesek keresetét, az NM rendelet 7. § 4. pontjába és a Kjt. 57. § (6) bekezdésébe is ütközik.
- [28] Az alperes felülvizsgálati kérelmében arra is hivatkozott, hogy az ÁNTSZ szakvéleménye és kiegészítései kapcsán a perben mindvégig kifogásolta, hogy a szakértői intézmény saját akkreditált

laboratóriumának korábbi megállapításait és módszerét felülbírálv a számítások elvégzésénél a szakirodalomban általa fellelt lengyel, svéd és finn határértékeket vett figyelembe, holott ennek nincs semmilyen jogszabályi alapja, szemben az úgynevezett biztonsági adatlapon feltüntetett adatokkal. Ezért az alperes sérelmezte, hogy a jogerős ítélet nem adta indokát annak, hogy miért tekinti elfogadhatónak azt a szakértői módszert, amely eltér a R. 3. § p) pontjában foglaltaktól. A jogszabály a biztonsági adatlapon kívül nem utal semmi olyan egyéb körülményre, adatra, amelyet határérték hiányában figyelembe kell venni. Ezért a jogerős ítélet nem felel meg a Pp. 221. §-ában foglaltaknak, mert nem derül ki az indokolásból az, hogy ha bár a biztonsági adatlapon sem a lengyel, sem a svéd, sem a finn határérték nem szerepelt, miért indokolt azokat a rendelet fenti rendelkezése alkalmazásában figyelembe venni, és biztonsági adatlap adatait figyelmen kívül hagyni.

- [29] A perben eljáró bíróságok jogszabálysértően ítélték aggálytalannak a szakvéleménynek azt a megállapítását, hogy a szevoflurán esetében a lengyel, svéd vagy finn határértékkel kell számolni, mert jogszabályi felhatalmazás nélkül mellőzték a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény (Kbtv.) 1. § (1) bekezdés f) pontja szerint kötelezően alkalmazandó, a R. 3. § p) pontja szerint is meghatározó jelentőségűnek tartott biztonsági adatlapot.
- [30] Az alperes mindezek mellett hangsúlyozta, hogy elvégezték a szakértő által megjelöltek közül a legszigorúbb határértéket jelentő lengyel határérték mellett is a számításokat, és az alapján is a szevoflurán mért értéke határérték alatti, szemben a szakértői vélemény állításaival.
- [31] Az alperes azt is panaszolta, hogy az elsőfokú bíróság felhívására a 2016. november 3-án megtartott tárgyaláson a szakértő öt napon belül vállalta a számításai becsatolását, amelyet azonban csak két nappal az utolsó tárgyalást megelőzően, 2016. november 21-e délután kaptak kézhez a szakértőtől, és amelyet alaposan áttanulmányozni és észrevételeiket megtenni nem volt lehetőség.
- [32] A jogerős ítéletben rögzített állásponttal szemben továbbra is állítják, hogy az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésével hozta meg ítéletét, mert a bíróságnak alkalmas módon kell biztosítani a szakvéleményre vonatkozó észrevétel megtételének lehetőségét. Ezért a jogerős ítélet a Pp. 180. § (3) bekezdésébe, valamint a Pp. 182. § (2) és (3) bekezdésébe is ütközik, amely önmagában is alapot ad a jogerős ítélet – elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatállyal történő – hatályon kívül helyezésére. Ez az eljárási szabálysértés az alperes érvelése szerint az ügy érdemére is kihatott, mert a másodfokú bíróság helybenhagyó ítélete folytán jogerőre emelt elsőfokú ítélet indokolása jelentőséget tulajdonított ezen szakvélemény-kiegészítésnek és többek között azzal, hogy az alperes – szakvéleménynek ellentmondó – számításait súlyos elvi hibával terheltnek tekintette és elvetette azért, mert a méréssel le nem fedett időszakokra 0 Mg/m³ értékkel számolt.
- [33] A jogerős ítéletben rögzítettekkel szemben az alperes nem azért kérte más szakértő kirendelését, mert nem kapott minden alperesi kérdésre választ, hanem azért, mert a szakértő számításai és ekként véleménye a szakértő meghallgatását és a szakvélemény többszöri kiegészítését követően is aggályos, melynek ellenőrzése elengedhetetlen. Az ÁNTSZ szakértői véleménye helyességéhez továbbra is alapos kétség fér, hiszen a szakértő számításai során azzal számolt, hogy az aneszteziológus felperesek 8 órát tartózkodtak a műtőben, holott a peradatok szerint ez nem így volt (ezt a mérési jegyzőkönyvek bizonyítják). A tényszerű adatok alapján elvégzett számítások mellett – még lengyel határértékkel számolva is – mindkét felperes esetében határérték alatti az altatógázok koncentrációja.
- [34] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását és az alperes felülvizsgálati eljárási költségeikben való marasztalását kérték.
- [35] Kifejtett jogi álláspontjuk szerint az ionizáló sugárzásnak kitett munkavégzés az alperesi állásponttal szemben nem csak akkor jelent egészségkárosító kockázatot, ha a dózis meghaladja a jogszabályban írt határértéket, hanem akkor is, ha az alatt marad, amit az OSSKI szakvéleménye is alátámaszt.
- [36] A kémiai kóroki tényezők meglétét illetően annak van jelentősége, hogy az ÁNTSZ szakvéleménye szerint a szevoflurán tekintetében a munkahelyi légtérben lévő szennyezőanyag koncentrációja

meghaladta azt a határértéket, ami már veszélyezteti az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos munkavégzés követelményének a teljesülését.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [37] Az alperes felülvizsgálati kérelme a következők szerint megalapozott.
- [38] A felperesek a keresetüket a Kjt. 57. § (6) bekezdésére alapították. E rendelkezés 2009. január 1-jétől hatályos szövege szerint a jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázatok között munkahelyen eltöltött napi munkaidőtől függetlenül az (5) bekezdésben meghatározott pótszabadság (évenként 10 munkanap) megilleti azt a közalkalmazottat is, akit rendszeresen kettős egészségkárosító kockázatnak kitett munkakörben foglalkoztatnak, feltéve, hogy az egyik kockázat nem ionizáló sugárzással függ össze.
- [39] Az előbbiekből következően a perben a felperesek érdekében állt annak bizonyítása, hogy a jogszabályban meghatározott kettős egészségkárosító kockázat az esetükben fennállt [Pp. 164. § (1) bekezdés]. Az igény megalapozottságának nem feltétele az egészségkárosító kockázatok között munkahelyen eltöltött napi munkaidő mértéke, feltétel azonban, hogy a kettős egészségkárosító kockázat rendszeresen álljon fenn.
- [40] Az eljáró bíróságok a felperesek hivatkozásai közül elfogadták, hogy a klinikai főorvosi munkakörben az Urológia Klinika I.-III. műtőiben a napi munkaidő egy részében műtétet végző felperesek tekintetében az ionizáló sugárzás, valamint a kémiai egészségkárosító kockázat az, amely rendszeresen fennállt. Kémiai egészségkárosító kockázati tényezőként értékelték azt, hogy a munkahelyi légtérben lévő három altatógáz közül a szevoflurán koncentrációja a szakértői vélemény szerint meghaladta a Lengyelországban meghatározott határértéket. E körben az eljáró bíróságok a megállapított tényállással ellentétben a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakat megsértve értékelték azt is, hogy a műtővel egy légtérben lévő műszeráztató, fertőtlenítő munkatérben használt, egyébként nem mért vegyi keverékek „szennyezheték a műtő légtérét”, ami „figyelmen kívül nem hagyható”.
- [41] Megalapozottan hivatkozott a felülvizsgálati kérelem arra, hogy ezzel szemben az ÁNTSZ az alapszakvélemény előterjesztése után elvégzett szakértői szemlét követően elkészült kiegészítő szakvéleményében (49. sorszám alatti 9. oldal) a korábbi álláspontját úgy pontosította, hogy „a felhasznált vegyi keverékek veszélyes komponenseinek kipárolgással a munkahelyi levegőbe kerülése alacsony mértékűre becsülhető”. „Ilyen módon a R. szerinti egészségkárosító kockázatot ... valószínűsíthetően nem jelentenek”. Mindemellett az irányadó tényállás tartalmazza a további szakértői megállapításokat, így azt, hogy a felperesek az altatógázokon kívüli vegyi anyagokkal nem kerültek rendszeresen kapcsolatba.
- [42] Mindezekre tekintettel a Kúria a felülvizsgálati eljárásban az ionizáló sugárzás, mint fizikai egészségkárosító kockázatra, valamint a szevoflurán, mint kémiai egészségkárosító kockázatra levont jogkövetkeztetést vizsgálta.
- [43] A kockázat fogalmát a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (Mvt.) 87. § 1/F. pontja, míg az egészségkárosító kockázat fogalmát az egészségügyi szolgáltatásokról szóló 27/1995.(VII.25.) NM rendelet 7. § 4. pontja definiálja, melyet a másodfokú bíróság helyesen hívott fel. E szerint kockázat: a veszélyhelyzetben a sérülés vagy az egészségkárosodás valószínűségének és súlyosságának együttes hatása, míg egészségkárosító kockázat: valamely munkakörnyezetből, munkavégzésből származó egészségkárosodás bekövetkezésének valószínűsége.
- [44] Arra megalapozatlanul hivatkozott az alperes, hogy a fentiekből az következik, hogy az ionizáló sugárzás tekintetében azt kell vizsgálni, hogy a jelenlévő kockázat jár-e „egészségkárosító hatással”. Ez a jogi álláspont téves.
- [45] A Kúria a perbeli tényállásból kiemeli azt a tény, miszerint a műtők ellenőrzött területnek minősültek és a perbeli iratok alapján kiegészíti azzal a tényállást, hogy a felperesek dózismérő viselésére voltak kötelesek 2009. január 1-től kezdődően (3/A/1.).

- [46] Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény végrehajtására kiadott 16/2000.(VI.8.) EüM rendelet „egészségkárosodásként” nem csak magát a károsodást, hanem az ionizáló sugárzással történt besugárzás következtében előforduló élettartam – és életminőség – csökkenés becsült kockázatát jelöli meg.
- [47] Mindezekből következően az adott esetben lényegében azt kellett vizsgálni, hogy fennáll-e az „ionizáló sugárzással történt besugárzás következtében előforduló élettartam – és életminőség – csökkenés becsült kockázatának” „kockázata”. A jogszabály szerint a dóziskorlát ezért nem értékelhető másként, mint az eltűrhető legmagasabb kockázati szint.
- [48] Az egészségkárosodás csekély, csupán matematikai lehetősége nem azonosítható az egészségkárosodás kockázatának kizártságával. Az adott esetben különösen azért sem, mert a felperesek megállapíthatóan nem eseti jelleggel kerültek veszélyes anyaggal, illetve veszélyforrással kapcsolatba (Mfv.II.10.360/2008.).
- [49] A Kjt. 57. § (6) bekezdése a korábbi szabályozáshoz képest 2009. január 1-től módosult, mert a pótszabadságnak nem a sugárátalomnak kitett munkahely és nem kettős egészségi ártalom képezi a feltételét, hanem a jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázat, azzal, hogy az egyik kockázat nem ionizáló sugárzással függ össze.
- [50] Mindezekre tekintettel az eljáró bíróságok az aggálytalan szakértői vélemény alapján jogszabálysértés nélkül állapították meg, hogy a felperesek tekintetében az ionizáló sugárzással összefüggő egészségkárosító kockázat a munkakör jellege miatt fennállt.
- [51] A kémiai egészségkárosító kockázat körében a Kúria a rendelkezésre álló iratok alapján azzal egészíti ki a tényállást, hogy 2008. júniusában a munkahelyi levegőszennyezettség mérését az ÁNTSZ Dél-dunántúli Regionális Intézete végezte (3/A/2.). A vizsgálati jegyzőkönyv 6. pontjában az „értékelés módja” között az szerepel, hogy „a szevo-flurán és az izo-flurán munkahelyi levegőben megengedett értéke az ACGIH (<<https://www.acgih.org/>>merican Conference of Governmental Industrial Hygien <<https://www.acgih.org/>><<https://www.acgih.org/>>sts <<https://www.acgih.org/>>) által megadott érték, amely a 11. pont szerint a szevo-flurán esetében 164 mg/m^3 . Az elvégzett mérések határérték alattiak voltak. Az ÁNTSZ 39. sorszáma alatti alapszakvéleménye szerint a szevo-flurán esetében Lengyelországban 55 mg/m^3 , Svédországban 80 mg/m^3 a határérték. A 49. sorszáma alatti kiegészítő szakvéleményben közölt táblázat szerint a „8 órás” határérték Finnországban 83, Lengyelországban 55, Svédországban 80 mg/m^3 . A forrás: „Internet access to the Oel-lists”. A szakvéleményben felhasznált határértéket a szakvélemény szerint 2005-ben, illetve 2007-ben közzétették. A szakvéleményben foglaltak szerint: „A szakma szabályai szerint az egészségkárosító kockázat minimalizálása érdekében ... amennyiben a magyar határérték a veszélyes vegyi anyagra nincs, úgy fellelhető legalacsonyabb határértéket ... célszerű figyelembe venni”.
- [52] Ezt követően az alperes részletes számításokat végzett (56. sorszáma alatt), melynek eredménye szerint a legszigorúbb lengyel határérték mellett a jogszabályban és a szabványban meghatározott képletek alkalmazásával sem haladta meg a határértéket a jegyzőkönyvben szereplő gázok additív hatása. Indítványozta, hogy a szakértő csatolja a saját számításait, mert számításokat sem az alap, sem a kiegészítő szakvélemények nem tartalmaznak.
- [53] Erre 59. sorszáma alatt 2016. november 21-én, három nappal az elsőfokú tárgyalás berekesztését megelőzően került sor. Az 59. sorszáma alatti kiegészítő szakvélemény vitatta az alperes számításait, „súlyos elvi hibára” hivatkozva. Számítása szerint a szevo-flurán altatógáz koncentrációja egy meghatározott műtéti napon az I. rendű felperes esetében $82,21 \text{ mg/m}^3$ volt. Az alperes a 2016. november 24-én megtartott tárgyaláson (63. sorszáma alatti jegyzőkönyv) határidőt kért az észrevételei előterjesztésére a szakértői vélemény kiegészítése tekintetében. Az elsőfokú bíróság az alperes kérelmének nem adott helyet, berekesztette a tárgyalást. Az alperes a részletes észrevételeit az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésében megtette, de azokat a másodfokú bíróság nem értékelte.
- [54] A Kúria a kiegészített tényállás alapján megalapozatlannak találta az eljáró bíróságoknak a kémiai

egészségkárosító kockázatot megállapító jogi álláspontját.

- [55] A R. 3. § p) pontja szerint egészségkárosító kockázat: a munkahelyi légtérben lévő szennyezőanyag koncentrációja meghaladja a határértéket vagy határérték hiányában a munkáltató által a biztonsági adatlapok valamennyi adatának figyelembevételével végzett kockázatbecslés a kockázat mértékét csökkentendőnek jelzi. Határérték hiányában az eltűrhető szennyezettségi szintnek – az anyag egyéb veszélyeinek figyelembevételével – a NOAEL (nem észlelhető kedvezőtlen hatás szintje) egyötödét, illetve ennek hiányában a NOEL (nem észlelt hatás szint) egytizedét kell tekinteni.
- [56] A szevoflurán tekintetében a R. 1. számú melléklete határértéket nem jelölt meg, így határérték hiányában a biztonsági adatlapok valamennyi adatát kellett figyelembe venni a kockázatbecslés során. A Kbtv. 1. § f) pontja szerint biztonsági adatlap: a REACH (1907/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet) 31. cikkében foglaltaknak megfelelően összeállított, magyar nyelvű dokumentum. A vizsgálatot végző labor a vizsgálati jegyzőkönyvben az ACGIH által megadott határértéket rögzítette.
- [57] A 39. sorszámú alapszakvélemény azt tartalmazza, hogy a három mért vegyi anyag közül az R. 1. számú melléklet határértéket csak a dinitrogén-oxidra állapít meg, emiatt a vizsgáló laboratórium a másik két vegyi anyag esetén (így a szevoflurán tekintetében is) „az anyagindex meghatározása során szakirodalomban, illetve a biztonsági adatlapon fellelhető határértékhez (ACGIH) viszonyított.”
- [58] Mindezek alapján arra helytállóan hivatkozott felülvizsgálati kérelmében az alperes, hogy a perbeli szakvélemény (amely 2016. évben készült) a szakvéleményt készítő ÁNTSZ saját akkreditált laboratóriumának korábbi módszerét és megállapításait (2008. évi) bírálta felül. Az úgynevezett biztonsági adatlapon szereplő határértékkel szemben a lengyel, svéd vagy finn határérték figyelembevételének jogszabályi alapja a perben nem került bizonyításra, mert az nem következik a R. 3. § p) pontjában megfogalmazott egészségkárosító kockázat fogalmából.
- [59] Nem hagyható figyelmen kívül az adott esetben, hogy a szakvélemény a per tárgyát képező időszakot megelőzően megállapított mérési eredmények alapján 2016. évben készült, ezért a megalapozott döntéshez elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy 2009. január 1. és 2013. december 31. között mit tartalmazott a szevoflurán biztonsági adatlapja, a magyar gyakorlatban ismert és irányadó volt-e a szakvélemény szerinti lengyel határérték alkalmazása, még akkor is, ha az alperes ezen időszakban mérés hiányában kockázatbecslést nem készített.
- [60] Ezen bizonyítás eredményének ismeretében – a felek bizonyítási indítványai függvényében – szükségesnek tűnik felülvizsgálni az ÁNTSZ 2008. júniusi jegyzőkönyvében mért értékek alapján a R. 1. számú melléklete 2.1.1. pontjában meghatározott képlet alkalmazásával a szevoflurán úgynevezett additív értékei kiszámítását, mert a kiegészített szakvéleményben foglalt számítás lényegesen eltér az alperesi számításoktól. Ennek során van lehetőség az alperesi észrevételek értékelésére. Minthogy a számítás nem egyszerű, levezetése laikus számára bonyolultnak mondható, az elsőfokú bíróság jogszabálysértést követett el, amikor nem biztosított megfelelő határidőt az alperes részére az észrevételei megtételére, az utóbb megtett észrevételek pedig ezért a fellebbezési eljárásban értékelés nélkül maradtak. Helytállóan hivatkozott az alperes a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) eseti döntéseiben foglaltakra, mely szerint a bíróságnak alkalmas módon kell biztosítania a szakvéleményre vonatkozó észrevétel megtételének lehetőségét (EBH.2002.790.).
- [61] A megismételt eljárásban a helyes számítási mód megállapítását követően a szükséghez képest a megalapozott jogkövetkeztetés levonásához a számításokat nemcsak az I. rendű felperesre, hanem mindkét felperesre, valamennyi mérési eredményre el kell végezni.
- [62] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a közigazgatási és munkaügyi bíróság ítéletére is kiterjedően a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a közigazgatási és munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

- [63] A Kúria a felülvizsgálati eljárásban felmerült költség, valamint illeték összegét a Pp. 275. § (5) bekezdése alapján csupán megállapította, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.
- [64] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.
- [65] A végzés ellen a felülvizsgálat lehetőségét a Pp. 271. § e) pontja kizárja.

Budapest, 2018. november 21.

Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna s.k. előadó bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző